

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»
ВСЕУКРАЇНЬСЬКА СПІЛКА ГОЛІВ ОБЛАСНИХ МЕТОДИЧНИХ
ОБ'ЄДНАНЬ ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ЗАКЛАДІВ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПРОВІДНИХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
РАДА ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ
РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ВСП «РІВНЕНСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НУВГП»
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

НОВИЙ НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ПРОСТІР З ОГЛЯДУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»
ВСЕУКРАЇНСЬКА СПІЛКА ГОЛІВ ОБЛАСНИХ МЕТОДИЧНИХ ОБ'ЄДНАНЬ
ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ЗАКЛАДІВ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПРОВІДНИХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
РАДА ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ
РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ВСП «РІВНЕНСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НУВГП»
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

НОВИЙ НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ПРОСТІР З ОГЛЯДУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції з
міжнародною участю

*Перелік наукових конференцій з проблем вищої освіти і науки у 2022 році
(Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства
освіти і науки України від 06.09.2021 р. №22.1/10-2018)*

*Рівне-Чернівці
16.03.2023*

Науково-практична конференція з міжнародною участю проводиться в межах Всеукраїнської наради голів обласних методичних об'єднань викладачів української філології закладів фахової передвищої освіти та провідних фахівців галузі відповідно до Листа Міністерства освіти і науки України, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 06.09.2021 р. №22.1/10-2018.

Рекомендовано методичною радою Відокремленого структурного підрозділу «Рівненський технічний фаховий коледж Національного університету водного господарства та природокористування» (протокол №3 від 25.05.2023).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Юрій САФОНОВ – заступник директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», доктор економічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, заслужений діяч науки і техніки.

Микола ХОМЕНКО – заступник директора ДУ «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти», кандидат педагогічних наук.

Тетяна АНТОНЮК – голова Всеукраїнської спілки обласних (міських) методичних об'єднань викладачів української філології закладів фахової передвищої освіти та провідних фахівців галузі, заслужений працівник освіти України, викладач-методист Чернівецького індустріального фахового коледжу.

Іван ХОМ'ЯК – доктор педагогічних наук, професор катедри української мови та літератури Національного університету «Острозька академія», академік Академії наук вищої школи України.

Олена КУЛЬБАБСЬКА – доктор філологічних наук, професор катедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Олена МАЛЕНКО – доктор філологічних наук, професор, завідувач катедри українознавства і лінгводидактики Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Олена ЗЕЛІНСЬКА – голова ОМО викладачів української мови та літератури закладів фахової передвищої освіти Рівненської області, викладач-методист ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП».

Алла КАБАНЕНКО – викладач-методист ВСП «Київський фаховий коледж комп'ютерних технологій та економіки Національного авіаційного університету».

Новий науково-освітній простір з огляду підвищення якості підготовки фахівців у закладах вищої та фахової передвищої освіти: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Рівне – Чернівці, 16 березня 2023 р. 302 с.).

Збірник містить тези учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, запланованої в межах Всеукраїнської наради голів обласних методичних об'єднань викладачів української філології закладів фахової передвищої освіти та провідних фахівців галузі, що відбулася 16 березня 2023 р. на базі Відокремленого структурного підрозділу «Рівненський технічний фаховий коледж Національного університету водного господарства та природокористування».

Збірник розрахований на вчених, викладачів, здобувачів вищої освіти й широкий читачський загал.

Автори несуть повну відповідальність за достовірність викладу матеріалів тез.

ЗМІСТ

1. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ	15
2. РОБОЧИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ	16
3. НАРАДА ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ ГОЛІВ ОБЛАСНИХ МЕТОДИЧНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПРОВІДНИХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗИ	17
Тетяна АНТОНЮК	18
ЗВІТ ПРО РОБОТУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ ГОЛІВ ОБЛАСНИХ МЕТОДИЧНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПРОВІДНИХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗИ	
4. ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ	
Микола ХОМЕНКО	21
ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА. ГАРМОНІЗАЦІЯ РИНКУ ОСВІТЯНСЬКИХ ПОСЛУГ ТА РИНКУ ПРАЦІ	
Наталія СОВТИС	27
УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ВПЛИВИ	
Іван ХОМ'ЯК	32
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ МОВЛЕННЯ В АСПЕКТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ДИСКУРСУ	
Олена МАЛЕНКО	34
ГНУЧКІ НАВИЧКИ (SOFT SKILLS) У СИСТЕМІ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ВИЩОЇ/ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.	
Світлана ЛЕНСЬКА	38
ЗАХОДИ З РОБОТИ АКАДЕМІЧНО ДОБРОЧЕСНОГО СЕРЕДОВИЩА В ПНПУ ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА	
Ірина КОЧАН	41
ФЕМІНІТИВИ У ФАХОВОМУ МОВЛЕННІ	
Фелікс ШТЕЙНБУК, Юлія ГОРДІЄНКО	45
ЛІТЕРАТУРА І ВІЙНА: ОСВІТНІЙ КОНТЕКСТ	
Олена КУЛЬБАБСЬКА	48
ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАГІСТРАНТІВ- ФІЛОЛОГІВ: ЛИШЕ ЗАСІБ ДЛЯ ВИМІРЮВАННЯ РІВНЯ УСПІШНОСТІ?	
Ніна ДАНИЛЮК	52
СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО УСНОГО МОВЛЕННЯ ЯК СКЛАДНИКА ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ	

Ольга ДЕРКАЧОВА	55
ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІТЕРАТУРА ТА ІНКЛЮЗІЯ»	
Тетяна КОСМЕДА	58
НОВА СВІДОМІСТЬ «ПАНДЕМІЧНОЇ ЕПОХИ»: ТРАНСФОРМАЦІЯ КОМУНІКАЦІЇ І МОВОМИСЛЕННЯ	
Валентина ВІТЮК	62
ПРАВОПИСНЕ ПОРТФОЛІО ЯК ІНДИКАТОР ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЄКТОРІЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ	
Наталія ШУЛЬЖУК	68
ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА	
Олена МУСЛІЄНКО	74
ІНТЕГРОВАННИЙ КУРС МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ: ПЕРСПЕКТИВИ, ВИКЛИКИ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	
Віталій МАКСИМЧУК	78
ВЕБРЕДАГУВАННЯ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФІЛОЛОГА	

СЕКЦІЯ 1. СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОЇ ІННОВАТИКИ

Євгенія МАРКОВА, Кетеван КАРДАВА	81
МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО НЕФОРМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ НАВЧАННЯ	
Ірина МИХАЙЛЕНКО	83
ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	
Світлана РОЗМАРИЦЯ	87
ГУМАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	
Мирослава СОСНОВА	90
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	
Оксана СТЕПАНЮК	93
ПРОЦЕС СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ – ПРОФЕСІОНАЛА	

Любов ТАБОРОВЕЦЬ	96
АСПЕКТИ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО ФОРМУВАННЯ ПРАВИЛЬНОСТІ МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ – МЕДИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	
Наталія ЦИКАЛЮК	100
СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОЇ ІННОВАТИКИ	

СЕКЦІЯ 2. МОДЕРНІЗАЦІЯ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ

Тетяна БОЙЧУК	102
МОВНОКОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВА ЇХНЬОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	
Мирослава ГЛУЩЕНКО	105
ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ У КОЛЕДЖІ ШЛЯХОМ ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ	
Катерина ГЛЯНЕНКО	109
ЗНАЧЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СЕРЕДНЯ ОСВІТА»	
Леся ЗЛАТІВ	111
ЕФЕКТИВНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФСПРЯМУВАННЯМ У ВЗО	
Тетяна КОВАЛЬ	117
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ФАХІВЦЯ ГАЛУЗІ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	
Олена ЛЕБІДЬ	120
РОЛЬ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ФОРМУВАННІ УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ	
Олена ЛЕВШУНОВА	124
ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕЛЕКТ-КАРТ НА ЗАНЯТТЯХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІ	
Ольга ЛІТВІНЮК	127
ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ З ТУРИЗМУ	

Світлана МЕЛЬНИЧЕНКО	129
ТРАНСФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ТА ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ	
Віта МИЛАЦЬКА	133
КЕЙС ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ОСОБЛИВОСТІ, ПОРАДИ, УСПІШНІ ПРИКЛАДИ	
Лариса МІЩИРІКОВА	136
СУЧАСНА МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТА У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ	
Світлана ПОДОЛЮК	139
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТОРІТЕЛІНГУ В КОНТЕКСТІ НУШ	
Анна САНОЯН	142
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	
Ольга СИТОР	146
ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ	
Людмила СМАРЧЕВСЬКА	150
ФОРМУВАННЯ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	
Наталія СТОЛЯР	154
ЗНАЧЕННЯ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ	
Наталія ШКРЕБЕЦЬ	156
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ	
Володимир ШУМЛЯНСЬКИЙ, Надія ШУМЛЯНСЬКА	159
ВПЛИВ ГУМАНІТАРНОЇ СКЛАДОВОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	
Василь ЯВТУШЕНКО, Наталія ЯВТУШЕНКО	162
КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ НА ЗАСАДАХ ПРИНЦИПІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ	

**СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ
ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ**

Тамара БАБІЙЧУК ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ ЗАНЯТЬ З ЛІТЕРАТУРИ РІДНОГО КРАЮ	164
Надія БРЕЗИЦЬКА, Людмила АВДІКОВСЬКА АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ	168
Катерина ВАСИЛЬЄВА ПОЕТИКА ДУМИ «ІЛЛЕЙКО, З БОГА ТУРЕЙКО» ОЛЕКСИ РІЗНИКІВА	171
Майя ДЗЮБА УКРАЇНСЬКИЙ ЕКОНІМІЧНИЙ ТЕРМІН У МІЖНАРОДНІЙ НАУКОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ	174
Олена ЗЕЛІНСЬКА МОВЛЕННЄВА КУЛЬТУРА ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	177
Людмила КИЦАК ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО СВІДОМОЇ ОСОБИСТОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЛОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЦОЇ ОСВІТИ	181
Оксана КОВТУН АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ	183
Валентина ЛОБКО-ЛОБАНОВСЬКА РІДНА МОВА – ЦЕ ЄВРОПЕЙСЬКА ЦІННІСТЬ	187
Тетяна ЛОЗОВСЬКА, Тетяна ШАБАНОВА СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ ТЕКСТІВ НАУКОВОГО ТА ПУБЛІЦИСТИЧНОГО СТИЛІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТЕХНОЛОГІЯ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ»	190
Ніна ПАВЛЕНКО АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ – ВИПУСКНИКА КОЛЕДЖУ	193
Ольга САРДИГА МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ВІДЛІКУ ЧАСУ В	196

ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ЛІНИ КОСТЕНКО Соломія УШНЕВИЧ	199
ЛІТЕРАТУРНІ ІННОВАЦІЇ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ Ангеліна ХОМУЛА	203
ПІДНЕСЕННЯ ПРЕСТИЖУ ЛІТЕРАТУРИ РІДНОГО КРАЮ ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНО НАЛАШТОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ Світлана ЧЕРНІКОВА	206
СПРИЯННЯ ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ, ДУХОВНОГО ЗБАГАЧЕННЯ ТА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ СТУДЕНТІВ ФАХОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ Наталія ШАТІЛОВА	213
ФОРМУЛИ ВВІЧЛИВОСТІ ЯК СКЛАДНИК МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ Валентина ЮЩЕНКО, Олена ПОПРУЖНА	216
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗІ СТУДЕНТАМИ ФАХОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	

СЕКЦІЯ №4. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Оксана ВІНТОНЯК, Ганна ЗВАРИЧ	220
УДОСКОНАЛЕННЯ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ Віра ДЕКЕР	224
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ Антоніна ДУДЧЕНКО	227
РОЛЬ ОБЛАСНОГО МЕТОДИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕДАГОГА	

Тетяна ЖДАНЮК, Вікторія КУЛАКІВСЬКА УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ І ТЕХНОЛОГІЧНИХ ФОРМ РОБОТИ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	230
Валентина ІСАКОВА ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ: СУТНІСТЬ І ПЕРЕВАГИ У СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ	235
Оксана КИЗИМЕНКО ПОМІЧНИК НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ – БЛОГ, ЮТУБ, СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ	239
Ганна КІСВЕЦЬ ФОРМУВАННЯ ЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ЗАКЛАДАХ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	242
Олена КОЗЛОВА BLENDED LEARNING AS A WAY OF FORMING OF THE TEACHER'S PROFESSIONAL COMPETENCE	245
Марина КОНСТАНТИНОВА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	247
Оксана КУХОЦЬКА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	249
Ольга ЛЕОНОВА ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В КОЛЕДЖІ	252
Людмила МИХИДА, Тетяна ЛІПСЬКА ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	256
Людмила НАЗАРЕНКО ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ВИКЛАДАЧА ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ	259
Олена ПЄХОТА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	262

Ірина ПУНДИК	267
ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИКИ КОНТРОЛЮ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ	
Мирослава СОРОКА	271
ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА-СЛОВЕСНИКА ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ	
Валентина СОСНОВА, Оксана КУЦЕВОЛ	275
ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)» ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ	
Ольга СТРИЖАКОВСЬКА, Людмила УКРАЇНЕЦЬ	278
ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО САМОРОЗВИТКУ	
Тетяна ТАРГОНІЙ	281
ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ОДНА ІЗ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА	
Людмила ТКАЧУК	283
ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ	
Неля ШЕРУДА	287
ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	
Тамара ЯКОВЕНКО	293
ПЕДАГОГІЧНА СПІВПРАЦЯ ВИКЛАДАЧА-ФІЛОЛОГА ЗІ СТУДЕНТАМИ В ПРОЦЕСІ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	

приміт. Микола Пилипович Гнатюк; Редкол. : Микола Платонович Бажан. Київ : Радянський письменник, 1971. 304 с.

3. Padura T. *Utwory wybrane*. Kijów, 2012. 356 s.

4. Rieger J. *Język polski na Wschodzie*. Encyklopedia kultury polskiej XX wieku, t. 2. *Współczesny język polski*. Wrocław, 1993.

5. Urbańczyk S. *Przyczyny zaniku samogłosek pochyłonych w języku polskim*. *Prace z dziejów języka polskiego*. Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk. 1979. S. 265–277.

6. Węgliński L. *Snopek z niw sławiańskich i obcych Karpat*. Kraków: Nakładem autora, 1885. 242 s.

Іван ХОМ'ЯК,

доктор педагогічних наук, професор

Національного університету «Острозька академія»,

академік Академії наук вищої школи України,

I.M.Khomiak@gmail.com

НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ МОВЛЕННЯ В АСПЕКТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

Анотація. Проаналізовано дискурс як складний і різноплановий феномен; педагогічний дискурс, спрямований на ефективне вироблення професійно-комунікативних умінь; основні невербальні рівні педагогічного дискурсу: кінесичний, акустичний, проксемічний, темпоральний.

Ключові слова: дискурс, педагогічний дискурс, невербальні рівні педагогічного дискурсу, взаємодія вербальної й невербальної комунікації.

Складний і різноплановий загальнонауковий феномен дискурсу досліджують у філософії, логіці, лінгвістиці, риториці, літературознавстві, а також лінгводидактиці в аспекті лінгвістичних і педагогічних знань.

Ван Дейк визначив текст як статичний об'єкт, а дискурс – як спосіб його актуалізації в певних ментальних і прагматичних умовах. Ф.С.Бацевич зіставляє поняття дискурсу з поняттями мовленнєвого жанру й мовленнєвого акту, що є науковим підґрунтям розробки технологій навчання жанрового мовлення в різних дискурсах, насамперед педагогічному.

За визначенням, даним у "Словнику-довіднику з української лінгводидактики" за редакцією М.І.Пентилюк, дискурс – "сукупність взаємопов'язаних висловлювань (текстів), що реалізуються в певних соціально-культурних, часових і просторових умовах з урахуванням

діяльності учасників комунікації (адресанта й адресата); процес вербального й невербального спілкування" [2, с.58].

Поняття дискурсу в лінгводидактичному аспекті використовують у таких основних значеннях: у широкому тлумаченні – як комунікативне явище, мовленнєва ситуація, інтерактивний процес, у якому задіяні учасники спілкування, вербальні, невербальні, часові, просторові чинники навчальної ситуації; у вузькому тлумаченні – як текст, висловлювання, промова в навчальній ситуації.

Педагогічним дискурсом учителя-словесника А.В.Нікітіна називає процес мовленнєвого й немовленнєвого (невербального) спілкування між тим, хто навчає, і тим, хто навчається; складниками цього процесу є суб'єкти спілкування (адресант і адресат), які мають відповідну інтенцію, встановлюють між собою контакт; повідомлення, що містить навчальну інформацію; канал комунікації; контекст, що сприяє реалізації навчальної мети [1].

Основні невербальні рівні дискурсу:

кінесичний (жести, міміка, постава тощо);

акустичний (гучність, висота, тембр голосу, темп, ритм, павзи і т. ін.);

проксемічний (знакове використання простору під час спілкування);

темпоральний (час спілкування).

Сучасні дослідники педагогічного дискурсу акцентують увагу на взаємодії вербальної й невербальної комунікації (І.Горелов, Г.Колшанський, В.Погольша, Р.Потапова та ін.). характеризують невербальну поведінку як один із видів діяльності людини (Г.Кириленко, В.Лабунська, О.О.Леонтьєв та ін.), як компонент міжособистісного спілкування (Ф.Бацевич, О.Гойхман та ін.), вивчають дидактичні аспекти невербальних засобів комунікації (Л.Величко, С.Гончаренко, А.Капська, Т.Ладиженська та ін.).

Мовою тіла прийнято називати один із найважливіших засобів спілкування – кінесіку. Кінесичні сигнали можуть бути підсвідомими (неконтрольованими, що є зовнішнім віддзеркаленням насамперед емоційного стану людини) та свідомими (контрольованими, тобто набутими, відпрацьованими сигналами).

Жести – відтворювальні рухи тіла й постави, розраховані на передачу емоційної та інтелектуальної інформації.

Педагогічні жести класифікують на:

1) жести самовираження;

2) жести-регулятори;

3) жести-інформатори.

Міміка – рухи м'язів обличчя, які виражають внутрішній душевний стан людини; один із важливих елементів акторського мистецтва. Її відсутність унеможливає спілкування, оскільки обличчя

– «дзеркало людських емоцій».

Акустична поведінка вчителя й учнів полягає в уміннях ефективно користуватися голосовим апаратом як звуковим (акустичним) засобом передачі інформації (шифрування, кодування).

Акустичні засоби поділяють на:

1) *екстралінгвістику* (кашель, зітхання, сміх, плач);

2) *просодику* (темп мовлення, тон, тембр, висота, павзи, гучність, манера мовлення, спосіб артикуляції).

Проксемічний рівень педагогічного дискурсу відображає знакове використання простору під час спілкування; відстань між мовцями, розташування робочих місць тощо.

Темпоральний рівень педагогічного дискурсу передбачає регулювання часу очікування початку спілкування; часу, проведеного разом у спілкуванні; часу, упродовж якого триває повідомлення; часу хезитації (різновиду павзи).

Отже, невербальні рівні педагогічного дискурсу сприяють виробленню вмінь добирати засоби мовного коду, адекватні кінесичній, акустичній, проксемічній, темпоральній поведінці, що допомагає не тільки кодувати, а й декодувати невербальну інформацію, яка супроводжує словесні повідомлення, робить педагогічний дискурс ефективним.

Список використаних джерел:

1. Нікітіна А.В. Педагогічний дискурс учителя-словесника: монографія. Київ: Ленвіт, 2013. 338 с.

2. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посібник / за ред. М.І.Пентилок. Київ: Ленвіт, 2015. 320 с.

Олена МАЛЕНКО,

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри українознавства і лінгводидактики Харківського
національного педагогічного університету

імені Г.С. Сковороди,

malenalingva@gmail.com

ГНУЧКІ НАВИЧКИ (SOFT SKILLS) У СИСТЕМІ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ВИЩОЇ/ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.

Вимоги до сформованих компетентностей сучасних здобувачів освіти в процесі навчання в коледжах та університетах поєднують професійні здатності фахівця й індивідуальні гнучкі навички, завдяки

**НОВИЙ НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ПРОСТІР
З ОГЛЯДУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ
ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ**

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції з
міжнародною участю (електронне видання)*

